

1 Úvod	9
1.1 Historicko-geografická definice zájmového území	9
1.2 Stručné dějiny Slezska a územní změny	11
2 Východiska pro studium archeologického skla z moravsko-slezského pomezí	15
2.1 Dějiny bádání	15
2.2 Pramenná základna	15
2.2.1 Archeologické prameny movité a nemovité	16
2.2.2 Přírodovědné analýzy	16
2.2.3 Písemné prameny	18
2.2.4 Ikonografické prameny	19
2.3 Problémy studia archeologického skla	19
2.4 Základní výzkumné otázky a metodický přístup	22
2.4.1 Metody analýzy – sběr dat a deskripce	22
2.4.2 Metody syntézy	23
3 Typologicko-chronologické vyhodnocení dutého skla	25
3.1 13. století – 1. polovina 14. století	25
3.1.1 Číšky se šnekovitými nálepy (typ IV.1.1)	25
3.1.2 Číšky s nálepy z bezbarvého skla (typ IV.1.2 a IV.1.7)	27
3.1.3 Číšky s emaily (typ IV.5.2)	27
3.1.4 Číšky s taženými kapkami (typ IV.6)	29
3.1.5 Číšky/číše hladké nebo s optickým dekorem (typ IV)	30
3.1.6 Číše českého typu (typ IV.7.1)	30
3.1.7 Láhve s vnitřním prstencem (typ III.3, III.4)	32
3.1.8 Láhve se žebry (typ I.3.)	33
3.1.9 Lampy (typ IX.B)	33
3.1.10 Ostatní	37
3.2 Polovina 14. století – 1. polovina 15. století	37
3.2.1 Číšky s protáhlými šnekovitými nálepy (typ IV.1.5)	37
3.2.2 Číšky s hrotitými nálepy (typ IV.1.2)	39
3.2.3 Číšky s taženými kapkami (typ IV.6)	39
3.2.4 Číšky jednoduché s válcovitým tělem	40
3.2.5 Číše českého typu (typ IV.7.1, IV.7.2)	40
3.2.6 Láhve s vnitřním prstencem (typ III.3, III.4)	44
3.2.7 Láhve s hruškovitým nebo kulovitým tělem (typ IX.A)	45
3.3 Polovina 15. století – 1. polovina 16. století	45
3.3.1 Číšky s hrotitými nálepy (typ IV.1.2)	46
3.3.2 Číšky s vícebokým ústím (typ IV.1.4)	46
3.3.3 Krautstrunky a stangenglas (typ IV.1.8, IV.1.9)	49
3.3.4 Číšky s kónickým tělem a patkou ze svinutého vlákna (typ IV.3.1)	50
3.3.5 Jednoduché válcovité a kónické číšky (typ IV.3.2)	50
3.3.6 Číšky s optickým dekorem (typ IV.4.1)	51
3.3.7 Číše českého typu (typ IV.7.2, IV.7.3)	51
3.3.8 Pozdně gotické číše (typ IV.7.4)	52
3.3.9 Poháry (typ V.1)	54
3.3.10 Láhve s vnitřním prstencem (typ III.3, III.4)	56
3.3.11 Láhve hladké s hruškovitým nebo kulovitým tělem (IX.A)	57
3.3.12 Láhve s optickým dekorem (typ I.3.5, I.3.6B, IX.A)	57
3.3.13 Poutnické láhve (typ I.3.6)	59
3.3.14 Čočkovité láhve	59
3.3.15 Konvičky, džbánky a kutrolfy (typ I.1, I.2, VI.)	60
3.3.16 Laboratorní, lékařenské a hygienické sklo (typ IX.C)	61
3.3.17 Lampy	64

3.4 Polovina 16. století – 1. polovina 17. století	64
3.4.1 Typ I – číše na duté zvonovité patce	66
3.4.2 Typ II – číšky	73
3.4.3 Typ III – poháry	79
3.4.4 Typ IV – holby	86
3.4.5 Typ V – džbány a konvičky	87
3.4.6 Typ VI – láhve	89
3.4.7 Typ VII – čočkovité láhve	95
3.4.8 Typ VIII – misky a talíře	96
3.4.9 Typ IX – víka/pokličky	97
3.4.10 Typ X – laboratorní, lékárenské a hygienické sklo	97
3.4.11 Typ XI – lampy	102
4 Vyhodnocení nálezů okenního skla	109
4.1 13. století – 1. polovina 14. století – nejstarší okenní sklo	110
4.2 2. polovina 14. století – 1. polovina 16. století – šíření okenního skla a změny sortimentu	113
4.3 2. polovina 16. století – 1. polovina 17. století – renesanční okenní sklo	116
4.4 Technologie výroby a výrobní stopy	119
4.5 Shrnutí poznatků o okenním skle	119
5 Drobné skleněné předměty	123
5.1 Kroužky	123
5.1.1 Otázka původu a produkce skleněných kroužků	127
5.1.2 Technologie výroby	129
5.1.3 Chemické složení skla	130
5.1.4 Funkce kroužků	132
5.2 Kuličky	134
5.3 Mozaikové kostky a skelné „strusky“	135
6 Sklo jako předmět obchodu. Dálkové a regionální kontakty Opavy a moravsko-slezského pomezí	139
6.1 Skláři, sklenáři a malíři skla	141
6.1.1 Sklenář na Drubežím trhu	143
6.2 Obchodníci se sklem a mechanismy distribuce	146
6.3 Proměny obchodu se sklem na základě archeologických pramenů	148
6.3.1 Ve znamení importu. Obchod se sklem do poloviny 14. století	149
6.3.2 Zaměřeno na export. Obchod se sklem od poloviny 14. do poloviny 16. století	151
6.3.3 Import renesančních vzorů. Obchod se sklem od poloviny 16. do poloviny 17. století	155
6.4 Rozdíly v typologickém spektru nádob a jejich frekvenci v komparaci s okolními regiony	159
6.4.1 Jižní a střední Morava versus moravsko-slezské pomezí	160
6.4.2 Čechy versus moravsko-slezské pomezí	161
6.4.3 Polské Slezsko versus moravsko-slezské pomezí	162
6.5 Vypovídací možnosti a rozdíly v typologickém spektru skel v závislosti na sociálním kontextu	163
7 Doklady sklářské výroby	167
7.1 Sklářské hutě ve středověku	169
7.2 Sklářské hutě v raném novověku	170
8 Archeometrie skel	173
8.1 Sodno-popelová skla	173
8.2 Draselno-vápenatá skla	176
8.2.1 Středověká draselno-vápenatá skla	176
8.2.2 Rané novověká draselno-vápenatá skla	177
8.3 Olovnatá skla	183
9 Závěr	201
Summary	207
Bibliografie	219
Zkratky	233
Seznamy obrázků, grafů a tabulek	235
Katalog lokalit s nálezy skel z moravsko-slezského pomezí	239